

Asia: VN/3229/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi

1. Yleiset huomiot työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustusministeriö pyytää lausuntoa työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetusta laista ja siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksen muotoon laaditussa mietinnössä ehdotetaan voimassaolevan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014, jäljempänä myös SKRTL) kumoamista ja sen korvaamista uudella samannimisellä lailla. Samalla ehdotetaan muutoksia henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettuun lakiin (339/2019) sekä tiedustelutoiminnan valvonnasta annettuun lakiin (121/2019). Lisäksi kuuteen muuhun lakiin tehtäisiin teknisluontoisia muutoksia.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jäljempänä myös Traficom) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Liikenne- ja viestintävirasto toimii sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014, jäljempänä myös SVPL) mukaisena viestinnän luottamuksellisuutta valvovana viranomaisena. Traficom valvoo SVPL:n mukaisia viestinnän välittäjiä, kuten teleyrityksiä, niiden käsitellessä sähköisiä viestejä ja välitystietoja. Traficom valvoo myös taajuuksien tehokasta ja häiriötöntä käyttöä ja myöntää radiolupia radiolähetinten hallussapidolle ja käytölle SVPL:n mukaisesti. Jäljempänä esitetään Traficommin tarkemmat huomiot työryhmän ehdotuksesta erityisesti luottamuksellisen viestinnän suojan näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa ehdotettuja lainsäädäntötoimia, jotka selkeyttäisivät Puolustusvoimien käyttämiin salaisiin pakkokeinoihin liittyvää oikeustilaa. Erityisen kannatettavana Liikenne- ja viestintävirasto pitää nykyisen sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lain salaisia pakkokeinoja koskevan viittaussäännöksiin toteutetun sääntelyn sisällyttämistä uuteen samannimiseen lakiin, jossa säädettäisiin suoraan Pääesikunnan käytettävissä olevista salaisista pakkokeinoista ilman viittauksia poliisilakiin.

Traficom kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota 1. lakiehdotuksen 117 §:n mukaiseen telekuunteluun "muun viestiyhteyden kautta" sekä 137 §:n mukaisten laitteiden teknisiin ominaisuuksiin, sekä näiden pykälien väliseen suhteeseen. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan kyseisiä pykäläiä olisi vielä aiheellista perustella yksityiskohtaisesti perustuslain 10 §:ssä turvatun luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta. Jäljempänä otsikon "Salaiset tiedonhankintakeinot Pääesikunnan rikostorjunnassa (1. lakiehdotuksen 13 luku)" alla Traficomien yksityiskohtaiset huomiot kyseisistä pykälistä.

2. Pääesikunnan tehtävät rikostorjunnassa (1. lakiehdotuksen 11 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

3. Pääesikunnan toimivaltuudet rikostorjunnassa (1. lakiehdotuksen 12 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

111 § Oikeus saada tietoja yksityiseltä yhteisöltä

Ehdotuksen 111 §:ssä säädetään Pääesikunnan oikeudesta saada tietoja yksityiseltä yhteisöltä. Sen 2 momentin mukaan Pääesikunnalla on oikeus saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen, tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tietoja yksittäistapauksessa tarvitaan Pääesikunnan rikostorjuntatehtävän suorittamiseksi. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen mukaan 2 momentti vastaisi asiallisesti voimassaolevan lain 44 §:n 2 momenttia sekä 93 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta, mutta tiedonsaantioikeus koskisi jatkossa 1 momenttia vastaavasti kaikkia pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan ehdotettua 111 §:n 2 momenttia olisi perusteltua muuttaa siten, että siinä viitattaisiin teleyrityksen ja yhteisötilaajan sijaan pelkästään viestinnän välittäjään. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että ehdotettu 111 §:n 2 momentti olisi käytännössä sisällöltään vastaava kuin poliisilain 4 luvun 3 §:n 2 momentti, jonka mukaan "Poliisilla on yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi." Termi "viestinnän välittäjä" on määritelty SVPL 3 §:n 36 kohdassa, jonka mukaan sillä tarkoitetaan teleyritystä, yhteisötilaajaa ja muuta sellaista tahoa, joka välittää sähköistä viestintää muutoin kuin henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiin. Vastaavaa muutosta ehdotettiin myös pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelua koskevassa työryhmämietinnössä telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasematietoihin liittyviä takavarikoimis- ja jäljentämiskieltoja koskevaan PKL 7 luvun 4 §:ään sekä tarkentavasti televalvontaa ja sen edellytyksiä koskevaan PKL 10 luvun 6 §:ään, jossa määritellään televalvonta. Lisäksi huomionarvoista on, että oikeuskäytännössä (KKO 2022:23) on katsottu jo nykyistä PKL 7:4:ää olevan perusteltua tulkita siten, että takavarikoimiskielto koskee teleyritysten ja yhteisötilaajien lisäksi muitakin sähköistä viestintää välittäviä tahoja. Ehdotettuun 111.2 §:ään sisältyvä Pääesikunnan tiedonsaantioikeus olisi siis perusteltua kohdistaa viestinnän välittäjiin, sillä ehdotetun

momentin mukaiset tietopyynnöt tulisivat kohdistumaan nimenomaisesti viestinnän välittäjiin, joiden hallussa on luottamuksellista viestintää koskevia tietoja, kuten käyttäjien IP-osoitteita.

4. Salaiset tiedonhankintakeinot Pääesikunnan rikostorjunnassa (1. lakiehdotuksen 13 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana sääntelyratkaisua, jossa Puolustusvoimien Pääesikunnan käytettävissä olevista salaisista tiedonhankintakeinoista säädettäisiin omassa laissaan. Eesityksen nykytilan arvioinnissa (s. 12) esitetyn mukaisesti nykyinen viittaussäännöksiin toteutettu sääntely tekee sääntelystä vaikeaselkoista ja voi jättää tulkinnanvaraiseksi, mikä on Pääesikunnan tosiasiallinen toimivalta salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäessä. Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että sotilasviranomaisen toimivaltuuksien tarkoituksenmukaisuuden arviointi etenkin telekuunteluun ja -valvontaan muodostuu viestinnän luottamuksellisuuden näkökulmasta haasteelliseksi, kun poliisilakia muutettaessa myös Puolustusvoimien toimivaltuudet puuttua viestinnän luottamuksellisuuteen lisääntyvät. Lisäksi poliisilakiin tehtävät muutokset voivat viittaussäännöksiin toteutetusta sääntelystä johtuen lisätä Puolustusvoimien toimivaltuuksia epätarkoituksenmukaisella tavalla.

117 § Telekuuntelu ja sen edellytykset

Ehdotetun 117 §:n mukaan telekuuntelulla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 43 kohdassa tarkoitetun yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon tai muun viestiyhteyden kautta teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön tai siihen liittyvien tämän luvun 120 §:ssä tarkoitettujen välitystietojen selvittämiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota 117 §:n 1 momentin lisäykseen suhteessa poliisilain 5:5:ään ja PKL 10:3:ään, kun ehdotetun 1 momentin mukaan telekuuntelu voisi kohdistua myös muun viestiyhteyden kautta teleosoitteeseen ja telepäätelaitteeseen välitettyyn viestiin. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen mukaan muulla yhteydellä tarkoitettaisiin esimerkiksi satelliittiverkossa välitettyjä puheluita ja viestejä sekä muita tulevaisuudessa mahdollisesti kehitettäviä viestin välitysmuotoja. Perusteluissa lisäksi todetaan, että satelliittipuheluissa käytetään maanpäällisten tukiasemien sijasta satelliittiyhteyttä, minkä ei voida katsoa menevän yleisen viestintäverkon määritelmän alaan.

Traficom toteaa, että "muun viestiyhteyden" käsite toisi telekuuntelun piiriin muunkin kuin yleisen viestintäverkon kautta välitettävän viestinnän. Traficom kuitenkin huomauttaa, että yleinen viestintäverkko määritellään teknologianeutraalisti SVPL 3 §:n 43 kohdassa, jonka mukaan yleisellä viestintäverkolla tarkoitetaan viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille. Toisin kuin perusteluissa näytetään katsottavan, määritelmän avoimuudesta ja teknologianeutraaliudesta johtuen satelliittiyhteyksien välityksellä tapahtuvan

viestinnän ei voida pelkästään käytetyn tekniikan johdosta katsoa olevan muuta kuin yleisen viestintäverkon välityksellä tapahtuvaa viestintää. SVPL:ää sovelletaan esimerkiksi satelliittilaajakaistapalvelun tarjoamiseen asiakkaille Suomessa. Euroopan unionin tuomioistuin on niin ikään katsonut, että ehdollisen käyttöoikeuden palvelu radio- ja televisiolähetyspalveluista koostuvaan satelliitilla välitettyyn ohjelmapakettiin kuuluu sähköisen viestintäpalvelun käsitteen piiriin ja että tällaiseen palveluun liittyvien valvontamenettelyjen toimittaminen kuuluu sen jäsenvaltion viranomaisille, jossa kyseisten palvelujen vastaanottajat asuvat (asia C-475/12, ECLI:EU:C:2014:285). Tämän johdosta perustelut ovat epätarkat sikäli kuin kyse on satelliittiyhteyksin välitettävän viestinnän suhteesta yleiseen teletoimintaan.

Lisäksi perustelujen mukaan "[e]dellä kuvatun tilanteen ei voida katsoa menevän voimassa olevan poliisilain 5 luvun 5 §:n määritelmään, sillä kyse ei ole vielä tässä vaiheessa yleisen viestintäverkon välitettävänä olevasta viestistä. Telekuuntelun kohdistaminen tapahtuisi viestintäverkon tai muun viestiyhteyden rajapinnan tietoon tai ominaisuuteen perustuen —." Liikenne- ja viestintävirasto pitää viimeksi mainittua viittaussuhdetta epäselvänä, sillä siitä ei käy ilmi, viitataanko "edellä kuvatulla tilanteella" yleisesti muihin viestiyhteyksiin, satelliittiyhteyksiin vai valetukiasemaa käyttäen toteutettuun telekuunteluun. Liikenne- ja viestintävirasto korostaa selvyden vuoksi, että yleisen viestintäverkon kautta välitettävänä viestintänä tulisi pitää myös viestintää, jota siirretään ilmarajapinnan yli päätelaitteen ja tukiaseman tai satelliitin välillä. Esimerkiksi sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY) 5(1) artiklan kannalta on selvää, että kaikenlainen yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuva luottamuksellisen viestinnän kuuntelu tai sieppaaminen on lähtökohtaisesti kiellettyä. Kielto on käytetystä tekniikasta riippumaton ja sisältää myös ilmarajapinnan välityksellä tapahtuvan viestinnän.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää lisäksi huomiota 117 §:n säännöskohtaisten perustelujen toteamukseen "Maa-asemista ainoastaan lähettävät maa-asetat vaativat Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän luvan, vastaanottavat maa-asetat eivät ole luvanvaraisia." Vastaanotettavat maa-asetat eivät toistaiseksi ole luvanvaraisia, mutta parhaillaan on valmisteilla hallituksen esitys laiksi maa-aseamista ja eräistä tutkista ja laiksi avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) muuttamisesta, jonka myötä jatkossa myös vastaanottavat maa-asetat lähtökohtaisesti edellyttäisivät Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää lupaa (TEM017:00/2021).

Lisäksi muu viestintäyhteys kattaisi myös tilanteet, joissa telekuuntelu toteutettaisiin rikostorjuntaviranomaisen valetukiasemaa käyttäen. Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei tehdä selkoa ehdotetun 117 §:n suhteesta ehdotuksen 137 §:ään, jossa säädettäisiin tämänkaltaisten laitteiden hyväksynnästä. Edellytyksenä tulisi olla myös näiden laitteiden hyväksyntä. Liikenne- ja viestintävirasto viittaa tässä jäljempänä 137 §:stä lausumaansa liittyen pykälän mukaisten teknisten laitteiden (valetukiasemien) ominaisuuksiin ja näiden laitteiden mahdollisiin ominaisuusrajoituksiin.

Liikenne- ja viestintäviraston käsityksen mukaan esityksen perusteluissa (s. 95-96) kuvattu telekuuntelu valetukiasemaa käyttäen voisi mahdollistaa Pääesikunnalle sekä SVPL 3 §:n 22 kohdan mukaisten sähköisten viestien että 40 kohdan mukaisten välitystietojen hankkimisen suoraan ilman

teleyrityksen myötävaikutusta. Vastaava tekninen kyvykkyys todettiin jo aikanaan kumotun poliisilain 36 §:ää (nykyiset poliisilain 4:3:2 ja 5:25.2) koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 266/2004 vp, s. 35), jossa poliisille ei kuitenkaan ehdotettu muuta toimivaltuutta kuin oikeutta käyttää valetukiasemaa yksittäisen päätelaitteen tai liittymän yksilöintitietojen hankkimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että kyseessä olisi merkittävä uusi toimivaltuus Pääesikunnalle, jota olisi esityksessä aiheellista perustella kattavasti perustuslain 10 §:ssä turvatuksi luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta - esityksen 117 §:n 1 momentissa ehdotettua telekuuntelun käyttöalan laajentamista ei ole tällä hetkellä erikseen arvioitu esityksen säätämisympäristöperusteluissa.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että perusteluissa virheellisesti toistetaan kumotun sähköisen viestinnän tietosuojalain mukainen viestin määritelmä, kun taas SVPL:ssä on määritelty sähköinen viesti, jolla tarkoitetaan tietoa, jota välitetään tai jaetaan sähköisesti. Lisäksi virasto kiinnittää huomiota perusteluissa esitettyyn toteamukseen, jonka mukaan SVPL:n mukainen viestin määritelmä ei kattaisi "puhtaasti viestiin liittymätöntä tietokoneiden välistä ohjaus- ja signaalintiliikennettä". Lähtökohtana on, että myös koneiden välinen viestintä kuuluu sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY, myös ePrivacy-direktiivi) 5(1) artiklassa ja SVPL 17 luvussa turvatuksi viestinnän luottamuksellisuuden piiriin. Esimerkiksi SVPL:n esitöissä suojan piiriin kuuluvaksi viestinnäksi on katsottu tilanne, jossa "kaupan kassalaite lähettää yleisen viestintäverkon välityksellä keskusvarastolle tiedon tietyn tuotteen myymisestä" (HE 221/2013 vp, s. 153). Koska koneidenkin välinen "ohjaus- ja signaalintiliikenne" muodostuu sähköisistä viesteistä, jää epäselväksi, mitä tällä toteamuksella tarkkaan ottaen on tarkoitettu sanoa. Onko mahdollisesti kyse verkon elementtien välisestä signaloinnista?

Kaiken kaikkiaan Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä ehdotettu telekuuntelu "muun viestiyhteyden kautta teleosoitteeseen tai telepätelaitteeseen välitettyyn viestiin", joka perustelujen mukaan sisältäisi muun muassa telekuuntelun valetukiasemaa käyttäen, olisi merkittävä lisätoimivaltuus ja muutos suhteessa voimassaolevan poliisilain 5 luvun 5 §:n ja PKL 10 luvun 3 §:n mukaisiin poliisi- ja esitutkintaviranomaisten telekuunteluvaltuuksiin. Ehdotetun uuden toimivaltuuden merkittävyyttä lieventää kuitenkin 117 §:n 2 momentti, jonka mukaan telekuuntelua voitaisiin kohdistaa pelkästään henkilöön teleosoitteeseen tai telepätelaitteen, jos henkilön voitaisiin perustellusti olettaa syyllistyneen samassa momentissa listattuihin poikkeuksellisen vakaviin rikoksiin.

120 § Televalvonta ja sen edellytykset

Ehdotetun 120 §:n 1 momentin mukaan televalvonnassa tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettujen viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 3 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Välitystiedolla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa

tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu 120 §:n 1 momentti on identtinen pakkokeinolain muutostarpeita koskevassa työryhmämietinnössä ehdotetun PKL 10:6.1:n kanssa. Traficom:n näkemyksen mukaan ehdotus televalvonnan kohdentamisesta SVPL 3 §:n 36 kohdassa tarkoitetun viestinnän välittäjän hallussa oleviin välitystietoihin on perusteltua. Lisäksi pykälässä käytettyä termiä "välitystiedot" voidaan lähtökohtaisesti pitää perusteltuna. Tämän termin käyttö ei ole kuitenkaan ongelmatonta SVPL 3 §:n 40 kohdan mukaisen välitystiedon määritelmän näkökulmasta. SVPL:ssä välitystiedolla tarkoitetaan oikeus- tai luonnolliseen henkilön yhdistettävissä olevaa tietoa, jota käsitellään viestin välittämiseksi sekä tietoa radioaseman tunnistesta ja radiolähtetimen käyttäjästä sekä tietoa radiolähteyksen alkamisajankohdasta, kestosta ja lähetyspaikasta. Ehdotetun 120 §:n 1 momentin mukaisen välitystiedon määritelmän johdosta välitystiedoilla tarkoitettaisiin SKRTL:ssä ja SVPL:ssä eri asioita.

Sähköistä viestintää koskeva terminologia liittyy samalle lausuntomme kohtaan otsikon "Muut huomiot 1. lakiehdotukseen" alla.

137 § Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen ja 133 §:n tekninen seuranta

SKRTL:n uudessa 137 §:ssä säädettäisiin poliisilain (872/2011) 5:25:ää ja pakkokeinolain (806/2011) 10:25:ää vastaavasti teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta. Ehdotetun 137 §:n 1 momentin mukaan Pääesikunnan 88 §:ssä tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomaisena saisi rikoksen estämiseksi hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaisi, ettei 1 momentissa tarkoitettu tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

- Laitteen tarkastaminen ja radioluvan vaatimus

Ehdotuksesta seuraisi, että Liikenne- ja viestintävirasto tekisi jatkossa niin poliisilain 5:25:n, pakkokeinolain 10:25:n kuin ehdotuksen uuden 137 §:n mukaisia tarkastuksia ja myöntäisi näille teknisille laitteille SVPL 6 luvun mukaisia radiolupia. SVPL:n 39 §:n nojalla radiolähtetimen hallussapito ja käyttö edellyttävät Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa, ellei kyse ole säännöksen mukaisesta luvasta vapaasta radiolähtetimestä. Ei ole kuitenkaan selvää, kasvaisiko varsinaisten tarkastuspyyntöjen määrä, sillä aiemmin Pääesikunta on hoitanut kyseiset tehtävät poliisilta pyydetyllä virka-avulla. Ehdotus tarkoittaisi Liikenne- ja viestintäviraston näkökulmasta lähinnä sitä, että jatkossa em. laitteiden tarkastuspyyntöjä ja laitteiden radiolupahakemuksia tulisi myös suoraan Puolustusvoimilta. Kuitenkin jos esitys johtaisi uusien teknisten laitteiden

käyttöönottoon, aiheuttaisi näiden laitteiden tarkastus ja radiolupien myöntäminen Liikenne- ja viestintävirastolle lisätyötä.

Ehdotettu 133 § sisältää säännökset teknisestä seurannasta. Ehdotuksen mukaan teknisellä seurannalla tarkoitetaan esineen, aineen tai omaisuuden liikkumisen seurantaan siihen erikseen sijoitettavalla tai siinä jo olevalla radiolähtimellä tai muulla sellaisella teknisellä laitteella taikka menetelmällä tai ohjelmistolla. Vastaavasti kuin mitä edellä on 137 §:n osalta todettu, edellyttää tekniseen seurantaan käytettävä laite, silloin kun kyse on radiolähtimestä, Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa, ellei kyse ole sääntelyn mukaisesta luvasta vapaasta radiolähtimestä. Esityksen perusteluista olisi hyvä käydä selkeästi ilmi sekä 137 §:n että 133 §:n osalta se, että säännöksissä tarkoitetut tekniset laitteet edellyttävät Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa tilanteessa, jossa laitteessa on kyse SVPL 39 § mukaisesta radiolupaa edellyttävästä radiolähtimestä, jolloin voidaan varmistua siitä, ettei näiden laitteiden käyttö aiheuta häiriötä muille radiolaitteille tai langattomille viestintäverkoille. Niin ikään ehdotuksen viranomaisvaikutuksissa olisi hyvä arvioida ehdotuksen vaikutuksia viraston taajuushallinnolle mahdollisesti aiheutuvaan työmäärään. Ehdotuksen nojalla tehtävistä tarkastuksista ja radiolupien myöntämisistä aiheutunee jossain määrin lisätyötä.

- Laitteen tekniset ominaisuudet

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että 137 §:n pykälän perustelujen mukaan "ehdotettu pykälä vastaisi poliisilain 5 luvun 25 §:ää." Näin ei kuitenkaan tosiasiasa olisi, sillä ehdotetusta 137.2 §:stä puuttuu vastine poliisilain 5:25.2:n ensimmäiselle virkkeelle, jossa säädetään käytetyn laitteen teknisten ominaisuuksien rajoittamisesta. Tämän myötä uusi 137.2 §:stä vastaisi pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelua koskevan työryhmämietinnön ehdotusta, jonka mukaan pakkokeinolain 10:25.2:stä poistettaisiin sen ensimmäinen virke, jonka mukaan viranomainen "saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen."

Liikenne- ja viestintävirasto ei lähtökohtaisesti pidä 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden ominaisuusrajoitusten poisjättöä sinänsä viestinnän luottamuksellisuutta rajoittavampana suhteessa voimassa olevan poliisilain tai pakkokeinolain sääntelyyn nähden, jos ominaisuusrajoitusten poistolla ei olisi vaikutusta viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin hankkia vain teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietoja. Lähtökohtaisesti olisi kannatettavaa, ettei laitteiden ominaisuuksia rajattaisi, vaan viestinnän luottamuksellisuus turvattaisiin Pääesikunnan toimivaltuuksia koskevalla sääntelyllä; näin vältettäisiin riski siitä, ettei lainsäädännön edellyttämiä laitteita olisikaan enää saatavilla, jos pelkästään yksilöintitietojen hankkimiseen käytettäviä laitteita ei enää valmistettaisi. Jos ominaisuusrajoitusten poisto kuitenkin johtaa siihen, että valetukiaseman avulla voitaisiin toteuttaa 117 §:n 1 momentin mukaista telekuuntelua, kuten sen perustelujen mukaan vaikuttaisi olevan tarkoitus, tulisi asiaa vielä erikseen arvioida perustuslailla turvattun viestinnän luottamuksellisuuden näkökulmasta.

Ehdotetun 137 §:n 2 momentin mukaisten laitteiden ominaisuusrajoitusten puuttumisen osalta on myös syytä todeta, että perustuslakivaliokunta totesi poliisilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 266/2004 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 11/2005 vp) ehdotetussa pykälässä tarkoitetuista laitteista:

"Ongelmallista kuitenkin on, että ehdotuksessa on kysymys sellaisesta teknisestä laitteesta, jolla voidaan esityksen perustelujen mukaan lisäksi siepata viestiliikennettä muutenkin, purkaa salauksia, kuunnella viestien sisältöä ja saada viestiyhteyksien tunnistamistietoja. Tarkoitus on teknisin ja valvonnallisin keinoin varmistua siitä, että laitetta käytetään vain yhteys- ja yksilöintitietojen hankkimiseen. Tällaisista perustuslain 10 §:ssä turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaamisen kannalta olennaisista seikoista on valiokunnan mielestä välttämätöntä säätää laissa riittävän täsmällisesti esimerkiksi rajaamalla poliisin oikeus koskemaan ainoastaan sellaista laitetta, jota on teknisesti mahdollista käyttää siten, että vain ehdotetussa säännöksessä tarkoitettut yhteys- ja yksilöintiedot tulevat hankituiksi. Tämä on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä."

Vastaavaa totesi myös Eduskunnan oikeusasiamies pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelua koskevasta työryhmämietinnöstä antamassaan lausunnossa. Edellä mainitusta johtuen Liikenne- ja viestintävirasto kehottaa vielä perustelevaan säätämisyjärjestysperusteluissa 137 §:n 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden mahdollisten ominaisuusrajoitusten puuttumista sääntelystä perustuslain 10 §:ssä turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta.

164 § Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Ehdotuksen 164 §:n 1 momentin mukaan teleyrityksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon telekuuntelun ja televalvonnan edellyttämät kytkennät sekä annettava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavan viranomaisen käyttöön telekuuntelun toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot, välineet ja henkilöstö. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa telekuuntelu tai televalvonta toteutetaan Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavan viranomaisen toimesta teknisellä laitteella. Teleyrityksen on lisäksi annettava Pääesikunnan 88 §:ssä tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen mukaan se vastaisi poliisilain 5 luvun 61 §:ää.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että asiaan liittyy myös SVPL 323 §, jossa säädetään viranomaisen määräämän toimenpiteen ja tiedon luovutuksen maksuttomuudesta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan teleyrityksen on korvauksetta luovutettava viranomaiselle sellainen hallussaan oleva tieto: 1) joka on tarpeellinen laissa yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten selvittämiseksi, paljastamiseksi tai estämiseksi taikka pelastustoiminnan ylläpitämiseksi säädetyn tehtävän suorittamisessa; ja 2) jonka saamiseen viranomaisella on erikseen säädetty oikeus. Saman pykälän 2 momentin mukaan teleyrityksen on tehtävä korvauksetta viranomaisen laissa säädetyn telekuunteluoikeuden mahdollistava toimenpide. Edelleen 3 momentin mukaan

henkeä ja terveyttä välittömästi uhkaavissa tilanteissa tiedon luovuttaminen tai toimenpide on toteutettava kiireellisenä.

Pykälän 4 momentin mukaan viranomaisen toteuttaa kustannuksellaan järjestelmän, jolla se voi vastaanottaa ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai toteuttaa 2 momentissa tarkoitetun telekuuntelun. Viranomaisen vastaa myös viranomaisen järjestelmän yleiseen viestintäverkkoon ja -palveluun liittämistä aiheutuneista kustannuksista. Teleyrityksen on kuitenkin toteutettava hätäliikenteen ohjausmuutokset maksutta. Lisäksi pykälän 5 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa mainittujen toimenpiteiden ja tietopyyntöjen toteuttamisesta ja määräajoista. Liikenne- ja viestintävirasto ei ole kuitenkaan toistaiseksi käyttänyt tätä määräyksenantovaltuuttaan.

165 § Korvaus teleyritykselle

Ehdotuksen 165 §:n mukaan teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus tässä luvussa tarkoitetuista viranomaisten avustamisesta ja tietojen antamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista. Korvauksesta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 299 §:ssä.

Liikenne- ja viestintävirasto ei näe ehdotuksessa suoraa ongelmaa, sillä ehdotettu sääntely vastaisi nykytilaa poliisi- ja esitutkintaviranomaisten toteuttaman telekuuntelun ja -valvonnan osalta. SVPL 299 §:n 1 momentin mukaan teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus yksinomaan viranomaisen avustamiseksi hankittujen järjestelmien, laitteistojen ja ohjelmistojen investoinneista ja ylläpidosta aiheutuneista välittömistä kustannuksista. Kustannusten korvaamisesta päättää tarvittaessa Liikenne- ja viestintävirasto.

5. Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevan reserviläisen tehtävät ja toimivaltuudet (1. lakiehdotuksen 14 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

6. Valvonta (1. lakiehdotuksen 15 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

7. Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa (1. lakiehdotuksen 16 luku)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

8. Muut huomiot 1. lakiehdotukseen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää vielä lopuksi huomiota SKRTL:ssä käytettävän terminologian laajempaan tarkasteluun siltä osin kuin tietyt määritelmät liittyvät sähköiseen viestintään. Tällä hetkellä osa 1. lakiehdotuksen määritelmistä on päällekkäisiä SVPL:n määritelmien kanssa: esimerkiksi edellä todetusti välitystiedoilla tarkoitettaisiin eri asioita SKRTL:ssä ja SVPL:ssä.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan SKRTL:ssä käytetyn sähköisen viestinnän luottamuksellisuutta koskevan terminologian kokonaisvaltaisempi tarkastelu voisi olla perusteltua. Käsitteet "viestinnän välittäjä", "välitystieto" sekä muut viestintään ja sijaintitietoihin liittyvät käsitteet voisi olla tarpeen määritellä suoraan SKRTL:ssä ilman pykälätason viittauksia SVPL:ään, sillä tämä sähköistä viestintää koskevan terminologian irrottaminen SVPL:stä tai vähintään sen muuttaminen tullee mahdollisesti joka tapauksessa tehtäväksi lähivuosina sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen voimaantullessa.

9. Lakiehdotukset 2 - 9

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

10. Muut mahdolliset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Heiskanen Jesse
Liikenne- ja viestintävirasto